Փունջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի. — Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կէս արծաթ Մէճիտ կանխիկ վճարելի, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ թէ՛ գաւառաց համար; — վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնդունուի. — Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապես Պահչէ-Գաբու գրավաճառ եւ գրավաճառ Նշան աղայի խանութը: — Ծանուցմանց տողը 3 դրչ. է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կ'ըլլայ աւելի անգամներու համար:

ՀԱՍՑԷ

Առ. Տնօրէն—Տէր Հ. Ս. ԱԼԱՂԱՃԱՃԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Պալըզ—Բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16

درعليه‌ده بالق بازارنده نافعه خاننده اوست قاتده

١٦ نومرولى اوطه‌ده {پونچ} غزته‌سى صاحب امتيازى

حمبارسوم آلاجاجيانه

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du Journal Armenien

POUNTCH

16 Nafié-Han Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

թիւ 2717 — ՇԱԲԱԹ — 1863—1866—1900 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25

ՄԵԾ ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ Բ.

կայսերը, մեր Օգոստափառ Վեհապետին Ծննդեան 59դ տարեդարձը կը տօնենք վաղը: Ամէն ատեանների ու կարգերէ աւագանին, օտար տէրութեանց ներկայացուցիչը, ինչպէս նաեւ մեր Ամէն. Ս. Պատրիարք Հայրն, առ ի չնորհաւորութիւն՝ կայսերական պալատը կը վուելան: Թուրքիոյ եւ օտար երկրաց շատ կողմերէն չնորհաւորական հեռագիրք ու ուղերձք կը թափին կայսերական դիւանը: Ա.յս առթիւ՝ ներքուին կը չնորհուի ի Կ. Պոլիս եւ ի գաւառս բանտարկելոց մէկ մասին, եւ առատ ողորմութիւն կը բաչխուի աղքատաց ու կարօտելոց: Ա.յս առթիւ՝ աղօթարանաց մէջ բարեմաղթութեանց հանդէսներ կը կատարուին վաղը, և բազմալեզուեան լրագրութիւնը՝ նորին Կայսերական Վեհափառութեան զանազան ու մեծամեծ գործոց եւ ձեռնարկութեանց յիշատակութեամբ կը զարդարուի: Մայրաքաղաքիս հանրային ու մասնաւոր հաստատութիւնք՝ ամէն ուրեք, ցամաքի ու ծովու վրայ, գրօշակներով՝ զինանշաններով, դրուագներով չքեղ կը պճնազարդուին: Աշդ խնդութեամբ մեծաձայն բարձրացուներով՝ բարեբաստիկ երկարակեցութիւն կը մաղթեմք նորին Կայսերական Մեծութեան համար, կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթեմք Նորին Վեհափառութեան ամէն բարենպատակ եւ աշխարհաչէն խորհրդոց ու ձեռնարկութեանց համար:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

ՄԵՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ ՄԵՐ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Հրատարակած էինք նախորդ թերթով թէ՝ կայսերական կառավարութեան կրթական նախարարութենէն այս անգամ դարձեալ պատուիրեցաւ վարժարանաց տեսչութեանց որ՝ ուսուցիչք ու դասիարակք զգուշանան ուսանողները արգելեալ պատժոց ենթարկելէ, կրթական ո՛ր եւ է պաշտօն չյանձնուի վատաբարոյ անձանց, եւ արտաքսուին՝ արդէն գտնուած այդպիսի ուսուցիչք ու դաստիարակք:

Պարտք ու պէտք համարեցինք՝ այս թերթով ալ մեր Ուսումնական խորհրդին առաջարկել, որ ինքն ալ այդ խնամատար չրջաբերական մ'ուղղէ մեր վարժարանաց հոգաբարձութեանց ու տեսչութենանց, եւ Ուսումնական խորհրդոյ պատուարժան անդամք անձամբ ելլեն այցելեն մեր վարժարանները, անյապաղ քննեն ուսանողաց, եւ առաւել ուսուցչաց բարոյական վիճակն ու հանգամանքը: Ինչեն իմանան թէ՝ բարոյական ու կրօնական դասեր կ'աւանդուին, որո՞նք են աւանդողները, ո՞րչափ ժամանակ կ'աւանդեն այդ կարեւորագոյն դասերն, եւ ինչ կ'աւանդեն.

Վերջին ժամանակներս կը տեսնենմք ծնողքներ, որ դառնապէս կը գանգատին՝ իրենց չրջանաւարտ որդւոց վարուց ու բարուց, կրօնական մոլար տեսութենանց ու նողկալի թերեւսութեանց դէմ, եւ աւելի օգտակար կը համարին տգիտութիւնը, քան ա՛յնպիսի մտաւորական զարգացումմը, որ իրենց զաւակները սրտի ու ոգւոյ զարդացմանէ ի սպառ հեռացուցած է, որ զանոնք փքացուցած է, եւ իրենց անձանց ու ընտանեաց անօգուտ էակներ դարձուցած. Ինչեղ պարագ չէ՞, պէտք չէ՞, թէ ինչ է պատճառը, որ յոյն ուսանող պատանին առաւօտներ վարժարան երթալու համար տունէն դուրս ելլելու առեն չերմեռանդաբար երեսը կը խաչակնքէ, աղօթք ու մաղթանք կը մրմնջէ: Ինեղ արժան չէ՞, թէ ինչ է պատճառը որ յոյն չրջանաւարտ պատանին կը խոնարհի կը յօժարի՝ իւր նպարավաճառ կամ սրճարանապետ հօրը խանութին մէջ ծառայել, առանց մերայնոց պէս բարձրերը թուչառելու...:

Վերջին ժամանակներս կը լսենք թէ՝ չրջանաւարտ օրիորդներ, որ իրենց մայրենի լեզուին, կրօնին տեղեակ ու սիրող չեն ա՛յնչափ որչափ պէտք է, այլ առաւել գաչնակ, արդուզարդի ու օտար լեզուի հետամուտ, այլ առաւե՛լ մեծամտութեան ենթակայ, հայրենի ու մայրենի տան ու ծնողաց ատող ու անարգող և խաղաղութեան ու անդորրութեան վրդովիչ են: Միթէ կարելի՞է խորապէս չցաւիլ երբ կը լսուի թէ՝ այս անուն չրջանաւարտ օրիորդը հօրը յանկարծական ցաւալի վախճանման պատճառ եղած է իր այլանդակ վարքով, եւ այս անուն չրջանաւարտ օրիորդը իւր մօր կամ հօր վրայ յարձակեր, ձեռք ու ոտք վերցուցեր է...: Միթէ կարելի՞ է չվշտակիրլ, երբ կը լսուի թէ դպրոցական չրջանաւարտ օրիորդները կան՝ որ իրենց ամուսնական կեանքին մէջ իրենց առանձին պարտաւորութիւնները կատարելէ կը խորշին եւ տիկնութեան անվայել վարմանց մէջ կը գտնուին բոլորովին:

Ցակաւին ժամանակն հասած չէ՞, որ օրիորդական այս կրթութեան,— դաչնակի՝ օտար լեզուի, արդուզարդի — կրթութեան վերջ տրուի, եւ խղճի ու սրտի մտոք հոգ ու խնամ տարուի օրիորդաց բարւոք դաստիարակութեան համար, օրիորդաց սրտի ու ոգւոյ զարգացման համար, հերիք համարելով մայրենի լեզուի, կրօնի ուսումն, հերիք համարելով առանձին կարեւոր ձեռագործութիւնը, առտընին կարեւոր ձեւն ու կարը:

Ահա այսպիսի տեսութիւններ, որ մեր քառասնամեայ ուսումնական իղձերն ու հաղնեղութիւններն են, կը պարտաւորեն զմեզ՝ առաջարկել Ուսումնական խորհրդոյ պատուարժան անդամոց, որ եթէ համախոհ են մեզ և եթէ կ'ընդունին մեր այս տեսութիւնները, հաճին եղնել անհամբ այցելել քննել մեր արական ու իգական վարժարանաց վիճակը, եւ փոյթ տանիլ որ վարժարանաց համար ընդհանուր տեսուչ մը ուղղակի դարձեալ, բայց պատկառելի անձ մը, բայց մտաց՝ սրտի ու ոգւոյ բարեմասնութիւններով զարգացեալ ճոխացեալ անձ մը, և որպէս զի այդ անձը նիւթական կարօտութենէ ազատ ըլլայ՝ վճարել բաւականաչա՛փ, ուղղակի Պատրիարքարանի մուտքէն յատկացունելով թոշակը եւ կանոնաւորապէս տալով: Չեմք ուզեր լսած ըլլալ թէ՝ Պատրիարքարանի մուտքը կրթական գործին համար. ամիսը 20—30 լիրա վճարելու դժկամակութիւն կը յայտնէ...:

* * *

Մեք ալ,—լրագրի արտօնատէր, մնօրէն, խմբագրապետ, խմբագիր — որ ուրիշներուն, — ամբողջ ժողովրդեան մը, — կրօնական ու աչխարհական ամէն գաւառակարգերուն—իբրեւ առաջնորդ եւ ուղղիչ կանդնելու պարտն ու պաշտօնն ըստանձնելու ծայրագոյն համարձակութիւնն ունեցած եմք,— մեք ալ ո՛չ սակաւ կարօտ եմք ուղղութեան ու բարեկարգութեան խրատի ու խթանի: Պէտք է խոստովանիլ թէ՝ նախ քան զամենայն՝ խոնարհամտութենէ զուրկ եմք՝ Չեմք յօժարիր՝ ի հարկին մէկմէկու անուն տալ հրատարակել, այլ «Պաչտօնակից մը, Պօլսական Թերթ մը, Տեղական Թերթ մը» ըսելով կ'անցնինք, եւ այս ինչո՞ւ,— որպէս զի չտարածուի այդ Թերթին անունը, չդիտցուի թէ այդ Թերթն ալ կարեւոր, հետաքրքրական ու հրահանգիչ յօդուածներ ու թղթակցութիւններ ունի: Կ'ամբարտաւանիմք՝ ամէն առթիւ հրաչակել թէ այս ինչ լրագրին ընթերցողաց կամ բաժանորդաց թիւն նուազ, այս ինչ լրագրինը՝ առաւել է: Կ'ընդունինք կը հրատարակենք թերեւսամտութեամբ տգրկրեակ յօդուածներ, չաղակրատութիւններ, լեզուն խածչող ու անարգող դրութիւններ, հակակրօնական թերագրութիւններ, լկտի ու լպիրշ և նկարագրութիւններ, ամուսնալուծման դիւրացուցիչ վարդապետութիւններ: Երկինքները կը բարձրացուննք խրատի ու խթանի կարօտ եկեղեցականները, եւ առանց դիտողութեան ու խորութեան ի հրապարակ հանելով անոնց յօդուածները՝ կը չնասեմք մեր միամիտ ազգայնոց եւ կը տաղտկացուննմք մեր ողջախոհ ազգայիններէ:

Պէտք է խոստովանիլ այս ընթացքը. դառնանք բոլորովին յուղղութիւն, յանչաչառութիւն, յանկողմնակալութիւն, և տեղի չտանք սա՛ յանդիմանութեան թէ՝ «Դուք որ ուրիշները,—ամբողջ ժողովուրդ մը—խրատելու, հրահանգելու ելած եք, նախ դուք խրատի ու հրահանգի պէտք ու կարօտութիւն ունիք»...: Տեղի չտամք սա՛ արդար բացագանչութեան թէ՝ լաւ է որ տարին անգամ մը գրէք, և լաւն, օգտակարն ու կարեւորը գրէք, քան թէ ամէն օր, ամէն չաբաթ, եւ չարունակէք ընտասկարութեամբ հաճոյանալու ընթացքն ու գնացքը»:

Չկարծուի թէ՝ Փունջը, իրեն համար, այդ յանդիմանութենէն ու բացագանչութենէն բացառութիւն կը պահանջէ...:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

ՁԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԵԼԻՏՈՊՕԼԷ Ի Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ(*)

Ս. Փանքեղեիմոնի վանքը.—Սեպաճիկ.—Րոսթով ծոգենաւի բնդհարումն:

Աղէքսանդր Բ. չոգենաւը հանդարտ ծովի մակերեւոյթը ճեղքելով՝ Սեպտեմբերի 17ին սկսեց հեռանալ Ս. Աֆոնի թերակղզիի եզերքներէն, որոնք գիչերուայ մթութեան պատճառով չէին երեւար: Շոգենաւի ճանապարհորդների մեծ բազմութեան պատճառով, հազիւ հազ կարողացայ տախտակամածի մի անկիւն տեղը գտնել եւ իրեղէններս զետեղել: Քունը լինելու չոյս ամենեւին չունենալով՝ պառկելու տեղ չլինելուն պատճառով, սկսեցի մտածել Ս. Փանթելեիմոնի ռուսաց վանքի բարոյական, մտաւորական եւ մարմնական զարգացման վրայ առհասարակ:

—Ռուսաց ազգին այս վանքը ընդհանրապէս ի՞նչ օգուտ կը բերէ, բացագանչեցի, ինքս ինձ հարցուր:

Ս.յս հարցմունքը անելէ յետոյ՝ իսկոյն մտաբերեցի յիշեալ վանքի հիւրընկալ կերասիմի առածը թէ՝

(*) Տե՛ս թիւ 2715

*Ռուսաստանէ մօտաւորապէս 20000 հոգի ուխտադնացութեան կ'երթայ երուսաղէմ, որոնցմէ կէսը ճանապարհի վրայ կը հանդիպի Ս. Աթոսի լեռը եւ կը յորւի յիշեալ լեռան վրայ գտնուած ռուսաց Ս. Փանթելեիմոնի, Ս. Անդրէի եւ Ս. Եղիայի վանքերը: Այսպիսով Ս. Փանթելեիմոնի վանքը իւր 1200 հոգիէ բաղկացած միաբանութիւնով՝ ունի տարեկան մինչեւ 4000 ուխտաւոր: 14 օր մնալով այս վանքի մէջ, ականատես եղայ թէ՝ ինչպէս միաբաններէ ոմանք չերմեռանդութեամբ կը զբաղուին կօչկակարութիւնով, ոմանք դերձակութիւնով, ոմանք քանդակագործութիւնով, պատկերահանութիւնով, լուսանկարչութիւնով, հիւսնութիւնով, փականագործութիւնով, կաղմարարութիւնով, խոհարարութիւնով, հացագործութիւնով, պարտիզպանութիւնով, ջրաղացպանութիւնով, կաչուեգործութիւնով, մեղուապահութիւնով եւ դարբնութիւնով: Ա.յս բոլոր արհեստաւորները կաչխատեն յատկապէս իւրեանց միաբան եղբայրների համար: Եւ եթէ ուխտաւորներէ մին կամենայ՝ իւր անձի պետքը լրացնելու նպատակով՝ վերոյիչեալ արհեստաւորներէ մինին պատուիրել մի բան, սա անմիջապէս պատուէրը կը կատարէ, եթէ ուխտաւորը վանահօրէ գրաւոր թոյլտուութիւն ունի յիշեալ պատուէրը անելու: Վանահայրը այսպիսի գրաւոր թոյլտուութիւններ ուխտաւորներին շատ հեչտութեամբ կը տայ, զորս արհեստաւորք պարտաւոր են ձրիաբար եւ անմիջապէս կատարել: Վանքի միաբաններէ մի քանի տասնեակ անձինք կուսանին եկեղեցական ներդաչնակ ու քառաձայն երգեցողութիւն, որք բաւարար կերպով գիտեն խմբովին երգել վանքի մայր եկեղեցւի մէջ՝ իմիմիթարութիւն աղօթող միաբանից եւ ուխտաւորաց: Միաբանութիւնը ամենայն օր երկու անգամ երկարատեւ ժամերգութիւններ կանէ: Խաչվերացի տօներին ներկայ եղայ 11 ժամ տեւող ժամերգութիւններին, որոց ժամանակ սկզբէն մինչեւ վերջը անհնարին եղաւ չերմեռանդութիւնս լարուած պահել, որովհետեւ մարմնով՝ երկարատեւ կենալէ՝ շատ կը յոգնէի: Եւ այս ամենի համար միաբանութիւնը՝ չընթացաւ 50 տարուայ մօտաւորապէս՝ իւր ուխտաւորներէ նիւթապէս այնքան չահուել է, որ այժմ Ս. Փանթելեիմոնի վանքի անչարժ եւ չարժական բոլոր ունեցածը կը գնահատեն մինչեւ մի քանի տասնեակ միլիոն րուպլիներ...: Մինչդեռ նորա էական տուած օգուտը եկող ուխտաւորներին՝ շատ չնչին է: Եթէ վանքի միաբանութիւնը նպատակ ունենար իւր ուխտաւորները մխիթարել, կրթել բարոյապէս, մտաւորապէս եւ մարմնապէս, եւ

ՅԳՅՎՆ ԴՎՑՈՓՃՈՆ

9 Դեկտ. 1900
ԴՈՎՆՎՄՈՈՆ ՁՂՂՓ ՈՈՎՆՎՆԴՈՆ
տվիշտվրՇ ի Խշն ցգրս

(ստահոդ հվմշտ)

Ց. Ճարտարի Ժամադարձ Ոչ. Դ. Ո. Հայկ Ա. Ոչ. Ա. Ոչ. Ա. Ոչ.

ՀԳՀՎԱՆ ԴՎՓՈՏՅՈՆ

ՀԳՀՎԱՆ ԴՎՓՅԴՂ

ՀՆՁԼ ԵՒ ՆՁԼԿ

ՀՆՁԼ ԿԱ ՆՁԼԿ

— Նրցոլ Ալագեան, գիւղ. Ալուճ, 84000, Գիւմրի, 18000 եւ Ալաւերդի, 6000 տուկատ, ընդ ամենը 270000 տուկատ։ Ես գիտեմ, որ դուք ունիք ոսկեայ ժամացոյց եւ մատանի, որոնց վրայ անունդ է գրուած։ Ցոյց տուր ինձ քու ոսկեայ ժամացոյցդ եւ մատանիդ։

+++ Ա. Ղ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

— Ես ունիմ ոսկեայ ժամացոյց մը, որ ինձ նուիրուած է իմ հարսնեաց օրը։ Ահա՛ կը ցոյց տամ քեզի։

— Ես ալ ունիմ ոսկեայ մատանի